



עד שהאפלה כליל תחלף ערך הרעות ולכידות היחידה בחנוכה

אוכלוסיית יעד: מפקדים עד דרג הסרן **מעביר היחידה:** מפקד המסגרת **זמן היחידה:** 30 דק'

מטרת על:

העצמת ערך הרעות והלכידות היחידתית באמצעות העיסוק בתכני החנוכה.

מטרות ביניים:

- המפקד ידון במשמעות אור נרות החנוכה בתולדות העם.
- המפקד יעסוק בערך הרעות ומשמעות הלכידות להצלחת היחידה הצבאית.

מהלך הפעילות:

- חלק א': "והגיע הערב השמיני" (10 דקות)
- חלק ב': "אין לו תחליף!" (15 דקות)
- חלק ג': סיכום מפקד (5 דקות)

חלק א': "והגיע הערב השמיני" (כ-10 דק')

למפקד/ת – הסברי/י במילים שלך את הרקע לחג החנוכה:

חג החנוכה המתחיל ב-כ"ה בכסלו ונמשך לאורך שמונה ימים משמר את זכרו של המרד האמיץ של החשמונאים (המכונים גם מכבים) בשלטון היווני-סלווקי ששלט על ארץ-ישראל. בנוסף נקבע החג לזכרו של נס שהתרחש עפ"י המסורת עם תום הקרבות ושחרורה של ירושלים: על פי המסורת, החשמונאים ביקשו להדליק מחדש את אורה של מנורת המקדש, אך לא מצאו שמן טהור להשתמש בו, לבסוף נמצא כד אחד ובו מעט מאוד שמן שאמור היה להספיק ליום אחד אך בדרך נס הוא הספיק לשמונה ימים. המאבק של החשמונאים לחירות דתית ולעצמאות מדינית היה במשך שנים סמל לעוצמת הרוח היהודית ובהמשך הפך לסמל המאבק הציוני לעצמאות. רבים ממנהיגיה של התנועה הציונית ושל מדינת ישראל הצעירה שאבו עידוד מהניצחון של החשמונאים על צבא מאומן, מצויד וגדול מהם כנגד כל הסיכויים; מגבורתם ותחכומם בקרבות; ומפעולתם העיקשת לשימור זהותם היהודית.



הקרא/י או בקש/י מאחד המשתתפים להקריא את הקטע הבא:

"הנר הראשון הועלה, ולאורו סופרו תולדות החג. המאורע הנפלא בפך השמן, שנעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, תולדות העלייה מגלות בבל, הבית השני, המכבים... לאור הנר השני חזרו הילדים וסיפרו לאביהם את אותו הסיפור שסיפר להם, וסיפוריהם נדמו לו חדשים ויפים. בערבים הבאים היה האב שמח בכל יום לקראת הערב, שכן האור הולך ונוסף. הנרות הלכו ונתרבו במנורה, ויחד עם הילדים היה אביהם חולם לנוכח הנרות הקטנים... עבר שבוע והגיע הערב השמיני, שבו דולקים כל הנרות... שפעת אורה הפיצה המנורה ועיני הילדים הפיקו נגה. בעיני האב הייתה המנורה הזו משל ודמיון להתעוררות האומה: בתחילה נר אחד, והנה עוד חֶשֶךְ, והנר היחידי עוד עצוב למראה. ואחריו ימצא לו חבר, ועוד אחד, עוד אחדים עד שהאפלה כליל תחלוף. בראשונה יזרח האור לצעירים, לדלים, ואחר-כך ילוו עליהם האחרים, אוהבי הצדק, האמת, החרות, ההתקדמות, האנושות, היופי"

מעובד על-פי: בנימין זאב הרצל / המנורה

הסבר/י במילים שלך:

בנימין זאב הרצל (1860-1904) הוא מייסדה של ההסתדרות הציונית ואחד מאבות הרעיון של הקמת מדינת ישראל. לצד פעילותו הציונית עסק הרצל בכתיבה ופרסם כמה מחזות וסיפורים קצרים; אחד מהם הוא הסיפור "המנורה". הסיפור מתאר אמן יהודי המנותק ממורשתו ומחליט לחוג את חנוכה עם ילדיו. המנורה, המהווה סמל עתיק של העם היהודי, ודרך הדלקתה בחנוכה נר אחרי נר, מהווים עבורו מקור השראה ומייצגים את תהליך התקומה היהודי והתפתחותה של הציונות.

קיים/י דיון עם המשתתפים:

- מה בסיפור מלהיב את האב וילדיו בנרות החנוכה? מה מסמלת התוספת של נר אחד מידי יום? מהי משמעותה של המנורה כאשר כל הנרות דולקים בה?
- הרצל משווה את המנורה אליה נוספים מדי יום נרות אל התנועה הציונית אליה נוספים עוד ועוד חלקים מהעם, מהי בעיניכם משמעותה של השוואה זו? האם ניתן להשוות את המנורה גם ליחידה הצבאית אליה מצטרפים עוד ועוד חלקים כדי ליצור את השלם?
- מהו סוד כוחה של חנוכייה שכל הנרות דולקים בה? מהו סוד כוחה של יחידה שכלל חלקיה עובדים יחד? מהו סוד כוחו של צוות שכל חייליו משתפים פעולה?
- כמפקדים, כיצד נוכל להמחיש לחיילינו את חשיבות עבודת הצוות המשותפת?



חלק ב': "אין לו תחליף!" (כ-15 דק')

הקרא/י את הקטע הבא:

"היחידים השייכים לקהילה משלימים אלו את אלו. בכל אדם יש משהו מיוחד במינו, נדיר, שאינו ידוע לאחרים; לכל יחיד יש משהו מיוחד לומר. צבע מיוחד להוסיף לקשת הצבעים הקהילתית. לפיכך, כאשר מצטרף האדם הבודד לקהילה, הוא מוסיף ממד חדש למודעות הקהילה. הוא תורם משהו, ששום אדם אחר לא יכול היה לתרום. הוא מעשיר את הקהילה. אין לו תחליף!"

הרב י. ד. סולובייצ'יק, מתוך מאמר בכתב-העת "טרדישן", כרך 17, חוברת 2. (הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק (1903-1993) היה ממנהיגי הבולטים של יהדות ארצות-הברית. הוא נולד בתחום המושב שבאימפריה הרוסית, למד פילוסופיה במספר אוניברסיטאות באירופה ולבסוף היגר לארצות הברית. בתוך כתביו הרבה להתייחס בין היתר לסוגיית היחס בין האדם הפרטי לקהילה.)

בעקבות דבריו של הרב סולובייצ'יק, יש לערוך דיון עם המשתתפים:

- כיצד מתייחס הרב סולובייצ'יק לתרומתו של האדם היחיד לקהילה? האם אתם יכולים לזהות תרומה דומה של כל חייל לצוות?
- כמפקדים, כיצד נוכל לטעת בפקודינו את התחושה שהם נדרשים ומביאים איתם תרומה ייחודית? מה ערכה של תחושה כזו ללכידות ולגיבוש של היחידה כולה?



חלק ג': סיכום מפקד (כ-5 דק)

"מהו כוחה של החנוכיה להשרות כזו אוירה של אחדות בעם ישראל? יש משהו מיוחד באותם נרות קטנים העומדים זה לצד זה. כל יום נוסף עוד נר אחד קטן. עוד נר לא מוסיף הרבה אור... אבל לכל נר ישנה משמעות מיוחדת, אין נר אחד דומה לחברו. היום שונה מאתמול רק בגלל שהיום נוסף נר אחד קטן. ביום רגיל, בכלל לא היינו סופרים את מספר הנרות. היינו מגדירים את החנוכיה בתור 'מספר נרות העומדים זה בצד זה'. אבל בחנוכה כולם מקפידים על מספר הנרות, וכל מי שרואה חנוכיה דולקת בחלון או ליד הדלת, אינו יכול להימנע מלספור את הנרות... כל אחד מאתנו הוא אותו נר קטן בחנוכיה. לכאורה נראה כאילו עוד אדם אחד לא מוסיף הרבה לעולם הגדול. אבל האמת היא שכל אחד מאתנו, כאותו הנר שבחנוכיה, הוא זה שעושה את ההבדל בין האתמול להיום. כל אדם הוא מיוחד במינו, ואין לו תחליף. כל אדם צריך לגלות את אותם הכוחות הטמונים בו, ולנצל אותם בכדי שהיום יהיה שונה מאתמול. זוהי הקריאה של חג החנוכה לכל אחד מאתנו: כשם שבני משפחת החשמונאים הבינו שהם לבדם יכולים לשנות את חג ההיסטוריה הגדולה בזכות הנחישות והרצון שלהם, כך כל אחד מאתנו צריך לחוש שהוא לבדו יכול לשנות את ההיסטוריה. 'כל אחד הוא נר קטן וכולנו אור איתן' - לא אורות קטנים רבים, אלא אור איתן אחד. כאשר כל אחד מאתנו יודע את משמעותו כאותו אור קטן, הוא יכול להצטרף עם אורות אחרים, וליצור אור אחד גדול".

הרב ירון בן דוד (רב הקיבוץ בארות יצחק)

- כיצד אנחנו יכולים כיחידה להתעצם מהאור השונה של כל אחד ואחד מאיתנו?
- איך זה ישפיע על האווירה ביחידה ועל המשימה המשותפת?



סכם/י במילים שלך את הפעילות:

- ביררנו את משמעות עבודת הצוות והשותפות בתוך היחידה הצבאית.
- ביררנו את משמעות התרומה הייחודית של כל פרט לצוות וליחידה.
- המפקד/ת - הבא את ה"אני מאמין" הפיקודי-ערכי שלך, שתף במשמעות הרעות והלכידות ליחידתכם ובתפיסתך לתרומתה למשימה הצבאית.
- ניתן לסכם במילותיו של יגאל אלון, שהיה מפקד הפלמ"ח ומראשי צה"ל במלחמת העצמאות התמודד עם הייחודיות של הפרט במערכת הצבאית וערך האדם:

"כל אדם ניחן באופיו שלו, בכישרונות, בסגולות ובהרגלים המיוחדים לו. כל אדם יש לו, כמובן, גם חולשות משלו, המיוחדות לו. אף כי ישנם סימני הכר משותפים לקבוצות אנשים החיים בהווה משותפת או פועלים יחד בכוחו של אינטרס משותף, הרי אין בהם כדי לטשטש את סגולות הפרט. שאיפה מוגזמת להאחדת היחידה גורמת לקיפוח כישרונות ולאבדן תרומות אישיות, סגוליות, העשויות, אם תבואנה לכלל ביטוי, להעלות את כושרה החברתי והמבצעי של היחידה כולה."

(יגאל אלון, מסך של חול,

עמ' 264)



דף מקורות- עד שהאפלה כליל תחלף

מקור 1:

"הנר הראשון הועלה, ולאורו סופרו תולדות החג. המאורע הנפלא בפך השמן, שנעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, תולדות העליה מגלות בבל, הבית השני, המכבים... לאור הנר השני חזרו הילדים וסיפרו לאביהם את אותו הסיפור שסיפר להם, וסיפוריהם נדמו לו חדשים ויפים. בערבים הבאים היה האב שמח בכל יום לקראת הערב, שכן האור הולך ונוסף. הנרות הלכו ונתרבו במנורה, ויחד עם הילדים היה אביהם חולם לנוכח הנרות הקטנים... עבר שבוע והגיע הערב השמיני, שבו דולקים כל הנרות... שפעת אורה הפיצה המנורה ועיני הילדים הפיקו נגה. בעיני האב הייתה המנורה הזו משל ודמיון להתעוררות האומה: בתחילה נר אחד, והנה עוד חשך, והנר היחיד עוד עצוב למראה. ואחריו ימצא לו חבר, ועוד אחד, עוד אחדים עד שהאפלה כליל תחלף. בראשונה יזרח האור לצעירים, לדלים, ואחרי-כן ילוו עליהם האחרים, אוהבי הצדק, האמת, החרות, ההתקדמות, האנושות, היופי"

בנימין זאב הרצל / המנורה

מקור 2:

"היחידים השייכים לקהילה משלימים אלו את אלו. בכל אדם יש משהו מיוחד במינו, נדיר, שאינו ידוע לאחרים; לכל יחיד יש משהו מיוחד לומר. צבע מיוחד להוסיף לקשת הצבעים הקהילתית. לפיכך, כאשר מצטרף האדם הבודד לקהילה, הוא מוסיף ממד חדש למודעות הקהילה. הוא תורם משהו, ששום אדם אחר לא יכול היה לתרום. הוא מעשיר את הקהילה. אין לו תחליף!"

הרב י. ד. סולובייצ'יק, מתוך מאמר בכתב-העת "טרדישן", כרך 17, חוברת 2.

מקור 3:

"מהו כוחה של החנוכיה להשרות כזו אוירה של אחדות בעם ישראל? יש משהו מיוחד באותם נרות קטנים העומדים זה לצד זה. כל יום נוסף עוד נר אחד קטן. עוד נר לא מוסיף הרבה אור... אסור להשתמש לאורם. אבל לכל נר ישנה משמעות מיוחדת. אין נר אחד דומה לחברו. היום שונה מאתמול רק בגלל שהיום נוסף נר אחד קטן. ביום רגיל, בכלל לא היינו סופרים את מספר הנרות. היינו מגדירים את החנוכיה בתור 'מספר נרות העומדים זה בצד זה'. אבל בחנוכה כולם מקפידים על מספר הנרות, וכל מי שרואה חנוכיה דולקת בחלון או ליד הדלת, אינו יכול להימנע מלספור את הנרות... כל אחד מאתנו הוא אותו נר קטן בחנוכיה. לכאורה נראה כאילו עוד אדם אחד לא מוסיף הרבה לעולם הגדול. אבל האמת היא שכל אחד מאתנו, כאותו הנר שבחנוכיה, הוא זה שעושה את ההבדל בין האתמול להיום. כל אדם הוא מיוחד במינו, ואין לו תחליף. כל אדם צריך לגלות את אותם הכוחות הטמונים בו, ולנצל אותם בכדי שהיום יהיה שונה מאתמול. זוהי הקריאה של חג החנוכה לכל אחד מאתנו: כשם שבני משפחת החשמונאים הבינו שהם לבדם יכולים לשנות את חג ההיסטוריה הגדולה בזכות הנחישות והרצון שלהם, כך כל אחד מאתנו צריך לחוש שהוא לבדו יכול לשנות את ההיסטוריה. 'כל אחד הוא נר קטן וכולנו אור איתן' - לא אורות קטנים רבים, אלא אור איתן אחד. כאשר כל אחד מאתנו יודע את משמעותו כאותו אור קטן, הוא יכול להצטרף עם אורות אחרים, וליצור אור אחד גדול."

הרב ירון בן דוד



מקור 4:

"כל אדם ניחן באופיו שלו, בכישרונות, בסגולות ובהרגלים המיוחדים לו. כל אדם יש לו, כמובן, גם חולשות משלו, המיוחדות לו. אף כי ישנם סימני הכר משותפים לקבוצות אנשים החיים בהווה משותפת או פועלים יחד בכוחו של אינטרס משותף, הרי אין בהם כדי לטשטש את סגולות הפרט. שאיפה מוגזמת להאחדת היחידה גורמת לקיפוח כישרונות ולאבדן תרומות אישיות, סגוליות, העשויות, אם תבואנה לכלל ביטוי, להעלות את כושרה החברתי והמבצעי של היחידה כולה."

יגאל אלון, מסך של חול, עמ' 264